

וחכמים אומרים: האיש נסקל ערום, אבל האשה נסקלת בבגדיה (ורגמו אתו). ואעפ"י שהמיתה משתהה מעט ע"כ, הבויון קשה עליה יותר, ועל כן זו היא 'מיתה יפה' עבודה. (הלכה כחכמים. רמב"ם סנהדרין טו, א).

דף מה

צו. א. כיצד סוקלים?

ב. אלו הלכות הוזכרו בסוגיא בנוגע לברירת מיתה יפה?

ג. האבן שנסקל בה האדם, מה עושים בה?

ד. נקטעה יד העדים לאחר העדות, או שהיו גדומים מעיקרא — האם הנידון נסקל?

א. הנידון עומד בבית הסקילה (וידין אסורות. רמב"ם). אחד מן העדים דוחפו על מתניו (יש מפרשים לאחוריו וי"א לפניו) למטה.

נהפך על לבו — הופכו על מתניו (שלא יהא מושכב פרקדן שמגונה ביותר. רש"י). אם מת בדיחה זו — יצא. ואם לאו — נוטלים העדים את האבן שהיתה מתוקנת לכך בבית הסקילה, והיא משוי שני בני אדם, ומשליך אותה העד השני על לבו. אם מת בה — יצא. ואם לאו — רגימתו בכל ישראל (סקול יסקל או ידה יירה; יד העדים תהיה בו בראשנה להמיתו ויד כל העם באחרונה). ומעולם לא שנה בה אדם (שמת הנסקל באבן הראשונה).

ב. אלו הן ההלכות שהוזכרו בסוגיא בקשר לברירת מיתה יפה (ואהבת לרעך כמוך — ברור לו מיתה יפה. רב נחמן אמר רבה בר אבוח):

הגבהת בית הסקילה שתי קומות, אע"פ שגם בפחות מיכן יש בו כדי להמית. [אבל אין מגביהים יותר — שלא יתנוול].

סקילת האשה בבגדיה, לחכמים — כדי שלא תתבזה [אבל באיש — גזירת הכתוב שנסקל ערום]. ולרבי יהודה לאידך גיסא, 'מיתה יפה' עבודה שתיסקל ערומה, למהר מיתתה.

ג. האבן שנסקל בה [וכן העץ שנתלה עליו, סייף שנהרג בו, סודר שנחנק בו] — נקברת עמו. ולא עמו ממש אלא בתפיסתו (רב פפא. פירוש, בתוך ד' אמותיו. רש"י).

ד. אמר שמואל: נקטעה יד העדים — פטור. אבל עדים גידמים מתחילה — כשרים לחייבו (יד העדים תהיה בו... — היד שהיתה כבר).

מבואר בגמרא שלפי דעה זו, עדים המעידים על אחד שנגמר דינו לסקילה בבית דין פלוני, אינם יכולים לחייבו אלא אם היו הם עצמם העדים שהעידו בראשונה, מפני שאין מתקיים כאן 'יד העדים' הראשונים, ופטור.

והעמידו דעה זו במחלוקת תנאים, האם מצריכים קרא כדכתיב אף לעיכובא או רק למצוה בעלמא, וכדלהלן.

יש מי שצדד להוכיח שאפילו לא נקטעה אלא יד עד אחד — פטור, שהרי צריך ששני העדים ישתתפו בהריגתו, כדתנן במתניתין (עפ"י אפיקי ים סוס"י יט).

צח. אלו נפקותות מבוארות בסוגיא בשאלה האם צריכים לקיים את המקראות כמו שהם כתובים, אף לעכב, או שמא אם אי אפשר לקיימם ככתוב אפשר באופן אחר?

כאמור, שמואל סובר שצריך לקיים המקרא ככתוב אף לעיכובא, ולכן אם אי אפשר שהעדים שהביאוהו לחיוב שקילה ירגמוהו בידיהם — פטור. וכן הביאו להוכיח מדברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא שהרחוב בעיר הנדחת מעכב בקיום דינה. (וכן סובר רב אשי במקום אחר. עפ"י תוס' סוטה כז.).

ותלו זאת במחלוקת התנאים לגבי מצורע שאין לו בהן יד, בהן רגל ואזן ימנית (כגון שנקטעו משנוקק לטומאה. תוס') — שלחכמים אין לו טהרה עולמית. ולרבי אליעזר ורבי שמעון יש לו טהרה. [לר"א נותן על מקומו ויוצא ולר"ש על שמאלו].

התוס' כתבו שלא נחלקו אלא בשנקטעה לאחר שנוקק לטומאה, אבל היתה קטועה מקודם, הכל מודים שיש לו טהרה. ויש חולקים (ע' בשו"ת חות יאיר קסו — לפרש"י; משך חכמה שפטים עה"פ יד העדים').

מבואר בגמרא שבמקום שיתר הכתוב מלים, לדברי הכל צריך קרא כדכתיב, שכן בא הכתוב לדרוש זאת, כגון בבן סורר ומורה, צריך שלא יהיו אביו ואמו גדמים או חגרים, אלמים, סומים או חרשים (ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אתו... ואמרו... בננו זה... איננו שמע בקלנו).

בכמה מקומות מצינו שריבה הכתוב לקיים הדין, גם כשאי אפשר לעשות באופן המפורש, כגון מות יומת המכה — מכל מקום, גם כשאי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו. וכן בגואל הדם, גם אם אין למת גואל, ב"ד מעמידים לו גואל (בפגעו בו — מכל מקום). ואין ללמוד משם לשאר מקומות [לשמואל], משום שהם שני כתובים הבאים כאחד, ואין מלמדים.

א. כן מצינו לנסקלים ולעיר הנדחת, שדרשו מריבוי הכתובים להרוג גם כשאי אפשר באופן הכתוב בהם. ואולם שאר חייבי מיתות, אין הורגים אותם אלא אם אפשר לבצע המיתה הכתובה בהן (תוס' עפ"י גמרא לקמן נג: ב"מ לא: וערמב"ם סנהדרין יד, ח).

ויתכן שלא נתרבה להמיתו בכל אופן אלא בכגון בורה, אבל כגון שהוא לפנינו ומחמת הספק אין יודעים איזו מיתה הוא חייב — באנו לשאלה האם מותרה לדבר חמור הוי מותרה לקל וידון בקלה, אם לאו (תוס' בתירוץ השני).

ויש אומרים שרוצח ועיר הנדחת ניתן להמיתם בכל אופן, ושאר חייבי מיתות כשא"א להרגם במיתה האמורה, מומתים באחת מארבע מיתות (עפ"י הר' יוסף, בתוס' ריש מכות).

ב. לפרוש הריטב"א, נחלקו בשאלה זו רבי אמי ורבי אסי (במכות י:). האם 'זקני העיר' מעכבים בעיר מקלט ובבן סורר ומורה ובעגלה ערופה (וע' דברי אברהם ח"א ד, ט).

ע"ע בכללות הענין בשו"ת חות יאיר קסו.

דפים מה — מז

- צט.** א. אלו מומתים נתלים אחר מיתתם?
ב. על מה תולים, כיצד תולים, ולכמה זמן?
ג. האם האשה נתלית?
ד. האם התלוי מלובש בבגדים?
ה. האם פני התלוי כלפי העם או כלפי העיץ?